

K.
Feb 5
VI/875HUNGARY

<u>INDUSTRY</u>	/1700/
Artisans Cooperatives	/1701/
<u>EXILE</u>	/1200/
Anti-Communist Propaganda	/1207/

A SHOEMAKER SPEAKS ABOUT THE LIFE OF CRAFTSMEN
WHO LIVE IN THE FRONTIER TOWNS.

SOURCE ROME: A 62-year-old Hungarian orthopaedic shoemaker who was interviewed while in transit for Israel.

DATE OF OBSERVATION: Up to December 1954.

SUMMARY: This report gives information on the life of workmen in the town of PECS, which has 63,000 inhabitants and lies in the frontier zone. Source practiced his craft of orthopaedic shoemaker for 32 years. He worked for the former OTI, and was left untouched during the German occupation. In 1952 he had to join the cooperative; the supply with materials and the chances of earning a living were too limited for independent workers. He became the head of the "activists" and often spoke to his work-mates on such themes as "Nationalization in Hungary and its advantages for utilitarian production," etc.

Source is well-informed on foreign matters, having been a regular listener to RFE, the Voice of America etc. He used a 3 plus 1 Tube Super radio made at Rákosi Művek Csepel, which he had bought for 820 forints and which he brought with him.

EVALUATION COMMENT: This report is chiefly the life story of an independent artisan who had to join the Communist-run cooperative during the period of nationalization of independent artisans. As it appears from the report, he participated in political indoctrination activities in the cooperative, and this may be the reason for his relatively good position.

The conditions in the cooperative and the details on the quality of leather are in line with ample information available on the subject in our files.

x x x

/more/

1.

Egy 62 éves cipésmester és felesége már három évvel ezelőtt megkezdte a kivándorlási kérvényükkel kapcsolatos eljárásokat. Először a még el nem ért korhatár /60 év/ majd az izraeli szovjet követség elleni merénylet miatt utasították vissza kérelmüket, míg végre ez év novemberében megkapták utlevelüket. A cipésmester három alkalommal irt magának GERŐ miniszternek életrajzát mellékelve, kihangsúlyozván szegénysorból való származását és a Marx valamint a szocialista elvek iránt tanusított régi szimpatiaját.

"Tolna megye legismertebb orthopéd cipésmestere, az OTI és állami kórházak gyakori szállítója voltam 32 éven keresztül" mondja. "Szerencsésen átvészeltük a német megszállás idejét is, mikor korom és feleségem nem zsidó származására való tekintettel csak könnyebb munkaszolgálatra lettem beosztva 68 másik hittársammal együtt. Már az időben csoportosítottak bennünket foglalkozás szerint s mint munkaszolgálatosok is szakmánkban, a cipésmesterségben dolgozhattunk. Csoportvezetőnk, SZAKVÁRY Rezső ügyvéd lehetőleg emberségesen bánt velünk. Jelenleg a Belügyminisztériumban dolgozik ahol pesti tartózkodásom alkalmával viszontláttam őt.

Az oroszok bejövetele után visszatérve lakásomba újra dolgozni kezdtem, amennyire ez lehetséges volt az anyag hiányában. Szakmám, az orthopéd cipőgyártás mindig keresett mesterség volt. Kis üzememben tizedmagammal dolgozva évenként 490 pár rendelésre készült orthopéd és gyógycipőt szállítottam csak a fővárosi OTI központnak. Javításokat csak az általam készített cipőkön végeztem. 1945 után, egészen 1949-ig, még tudtam ilyen módon dolgozni, később azonban nem kaptam anyagot. Ez időben meglévő készletemből, apró javításokat végeztem. 1952-ben aztán beléptem a helyi Kisiparosok Szövetkezetébe, munkakönyvvvel dolgozó fizetett munkásnak. Hamarosan megtették munkavezetőnek, afféle ellenőrzőnek. Ezt részben annak is köszönhettem, hogy látásom orvosi leletek alapján, egyik szememre 60 százalékos a másikra pedig ugyancsak erősen gyenge.

IN THE COOPERATIVE.

A keresett havi 7-800 Forint, bár gyerekünk nem volt, csak szűkösen volt elég megélhetésre. Így elhatároztuk, hogy feleségem is munkát vállal. Eleinte 500 Forintos fizetéssel mint cipőfelsőrészvarrónő dolgozott napi tíz órát, később 1953 óta pedig kinevezték osztályvezetőnek a javító osztálynál, ahol a gyorstalpálásokat és javításokat végezték. Ekkor már neki is 700 Forint fizetése volt, amit talán annak is köszönhetünk, hogy jómagam munkatársaim és vezetőink körében mint kor és szakmaidős munkás nagy megbecsülésnek örvendtem. Mint ilyen több alkalommal kaptam megbízást magától az üzemvezetőtől munkás társaim ellenőrzésére, sőt magának az üzem párttitkárának megfigyelésére is. Ezt az úgynevezett kikérdező, "káderező"-munkát többen végezték. Egy alkalommal

/more/

jelentést kellett tennem valaki ellen, aki az üzem által kötelezően járatott magyar politikai lap tartalmából - miután nem olvasta - semmit nem tudott. Több alkalommal kellett beszédet tartanom az államosítások célszerűségéről, a szakszervezetek tevékenységéről. Munkatársaim emiatt sokszor ugrattak is, hogy talán és is "Kossuth Díjra" pályázom, mint a bonyhádi cipőgyár igazgatója, aki előadást tartott az olcsó és jó termelésről, valamint ujitásokat hozott be a bőrcserezés ténérén és ezért 20 ezer forintos jutalomban részesült.

QUALITY OF LEATHER.

Ezekből az ujitásokból és magának a cipésmesterségnek jelenlegi helyzetéből is látni lehet a magyarországi állapotokat. Miután a bőrt kilószámra mérték gyakran előfordult, hogy az államtól kiutalt vagy cserzőtől átvett bőr nehezebb volt a szokottnál. Ezt mi szakértők szemével észrevettük. A rendes cserző eljárás helyett ólmosvízben áztatták a bőrt, ami így aztán nehezebb lett, sőt jobban meg is vastagodott. Természetesen silányabb minőségűvé vált. Egy kg. 100-120 Forintba került, s bizony alig telt ki belőle egy 42-es férfi egésztalp, holott rendes anyagból ezt, sőt még jóval többet is ki lehet hozni. Férfi egésztalpalás jelenleg 90 Forintba, női talpalás 28-30 Forintba kerül. Minden javításra beadott cipőt, elsősorban ha az állami munkásé, tisztviselőé, vagy főleg bányászé vagy pártbeli emberé volt, rendszeren lenyugtáztak, az illető számot kapott és ennek alapján ment az elsőbbség. Többször előfordult, hogy egy-egy nagyobb központi rendelés esetén /műhelyünk nemcsak PECS környékét látta el, hanem más gyári központoknak is dolgozott mint a sztalinvárosi munkásoknak/ ilyen javítási munkálatok súlyos kését szenvedtek. Aki elvesztette nyugtázócéduláját, annak meg kellett várni mit "egy havi javítókeret" kiürült és ha megvolt a maradék cipő, azt a következő havi átadások alkalmával megkaphatta."

A cipésmesternek sikerült magávalhoznia egy 3+1 Typus Super Rádiót amit eljövetelekor vásárolt 820 Forintért. A készülékkel gyakran fogták a Szabad Európa Rádiót, valamint "Amerika Hangját" főként a hajnali /4.30 h/ órákban, mikor az adások kevésbé voltak zavarva.

End,